

ANDORO FERINNE

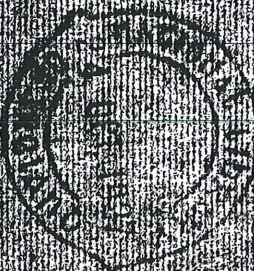
Agis Danta File

SHAN O QUIN

Ala Chini-Ongat

REKAMERAN 6

FAMON Jo VALERA

HELEN JACQUES O. AQUILINI TORANVA

1970-1971

1970-1971

1970-1971

AN DÓRD FÉINNE

Agus Dánta Eile

SHÁN Ó CUÍV

Do chuir i n-éigear

RÉAMHÁDHT Ó

ÉAMON de VALÉRA

BRUN AGUS Ó NÓLAÍN, TEÓRANTA

I MBAILLE ÁTHA CLAITI

I MBÉAL PEIKISTE

I GORCAIGH

I BPORTLÁIRGE

FÓGARTAR GACH CEART AR COSNAMH

COPYRIGHT

FUAIMNNA AGUS BIAS NA GAEDHILGE. By SHÁN Ó CUÍV. A pupil's handbook in Irish specially compiled to suit the new programme for Intermediate Schools. It is also suitable for primary schools and for all classes in which Irish is taught as a living language. Contains simple descriptions of the formation of the sounds, useful hints for overcoming difficulties, tables for phonetic drill and lists of words and sentences for practice of the sounds separately and in connected speech. 82.

SCÉITHN DEASA. By SHÁN Ó CUÍV. These little stories are a recelling in beautiful Irish of the well-known penny Packet stories now so popular in England. Readers in the primary schools should find them very easy. Printed in clear, large type with many illustrations. The stories are very suitable for pupils from 7 to 12 years of age and are well suited for all classes in which Irish is taught. Each story is contained in a separate Packet of 12 pages. Price 1/6. First Packet also in phonetic version. See also Introduction, 12.

AN CONNGAR. By SHÁN Ó CUÍV. This book is identical with An Conbhar, but is in simplified spelling, indicating the pronunciation. 32.

AN CONNGAR. By SHÁN Ó CUÍV. This book is identical with An Conbhar, but is in simplified spelling, indicating the pronunciation. 32.

AIBGHITIR I GCÓIR FOGHARAIDHEACHT NA GAEDHILGE.

GUTAI.

á dá (dá)	a ha (ha)	á lámh (lav)
ó dó (dó)	o gol (gol)	ó comhartha (córtha)
ú dubha (dú)	u bun (bun)	ú congnamh (cónav)
é céim (céim)	e heir (heir)	é scéimh (shéy)
f bí (bí)	f soir (sair)	f geimhridh (gíri)
á an (án)	ä buvchal (bái)	y buidhe (by)

DÉ.FHOCHLAACHA.

na fuar (fuar)	au dall (davi)
ne fuair (fuair)	ou gabhar (gour)
ia ciall (cial)	áu sambras (áuras)
ie sghain (shgíen)	óu domhan (doun)
ya rímh (ryav)	ay raghad (rayd)
ye riughall (ryel)	oy doimhin (dóyng)
ia béal (bial)	áy airmhleas ávileas
	ey gheibhlean (gheyno)
	ei feidhm (feim)

CONSAINI.

b bial (biál)	na (ná)	eb dhá (ghá)
b biadh (bie)	ni (ní)	gb ghé (ghé)
p póca (póca)	mh fanfad (fanhad)	ch loch (loch)
p pícc (pícc)	nh breilbhígh	ch chlm (chim)
v bhíad (vái)	l lá (lá)	dg ngabhadh
v bhíad (vái)	l léi (lé)	dg ngé (ngé)
í féil (fái)	lh shlat (shlat)	ngl teantachta
í gill (gí)	lh shlighe (hí)	ngl tairneamh
m mé (má)	s sáí (sáí)	r rádh (rá)
m min (min)	s sghnail (sgeí)	r réire (réir)
mh cromtha (cromtha)	s sh Seán (Shán)	r rh shíon (híon)
mh léimídh (lembígh)	s sh ain (shin)	r rh urthe (erth)
á dá (dá)	g gádh (gá)	h sháí (háí)
d dí (dí)	g gé (gé)	
t tá (tá)	c cáí (cáí)	
t teine (tíni)	c cíos (cís)	

Bhacadh sé chomh maith agat bheith ad'arrádh our síos ar an áireamh agus gan d'ús agat chitige ach na figiúirí Romhánaacha (1, 11, 111, etc.) agus bheith ag tabhairt féin bhfogharaidheacht a mhíniú agus gan de chóir agat chitige ach an gnáth leitrín.

PAUL PASSEY.

NATIONAL
LIBRARY OF
IRELAND

RÉAMHRÁDH.

Molaim-se go mór an leabhrán seo. Taitnighceann na dánta atá ann thar cionn liom, agus ní féidir nach dtaitnighceadh siad le gach duine a léigheas iad. Tá síill agam nach é amháin go léighfar iad, ach go gcanfar iad chomh maith, mar sé an caois fearr le greim d'fháil ar an dtéangain, dánta mar iad seo d'fhoghlaim agus do chanadh. Is mór an congnamh dhúinn an ceol le focalai agus leaghnacha d'fhoghlaim agus d'fhuaíniú i gceart.

Deir an t-Eagarthóir go gcuirfeadh sé an t-aos óg ar a leas dánta a bheith dá gcanadh acu ins na sgoilearna. Aontuighim leis go hiomlán, agus deirim-se fós go ndéanfadh sé a lán maithesá do dhaoine fásta, freisin, dántai breaghta fuinnemhla mar iad seo do bheith dá gcanadh acu i ranganna na gCumann go bhfuil baint acu leo. Mhá's féidir le daoine dántai Laidne d'fhoghlaim agus do chanadh, ní féidir nach dtiocfadh le Gaedheala dántai a dtíre féin in a dtéangain féin d'fhoghlaim ar an gcuma gcéadna.

Is maith liom go bhfuil an dá leitrín ar aghaidh a chéile sa leabhrán seo, mar a bhíonn i leabhráibh Trainncise agus Almainise. Fuairas féin a lán congnaimh ón leitrín foghrúfocha. Am ar bith nach mbinn cinnite i daoibh fuairneanna na bhfocal ní bhíodh le deannamh agam ach féachaint ar an leathnach ar a bhfuil an leitrín símplí agus bheadh an fuairniú ceart agam.

Is truaigh nach bhfuil leabhair den tsord seo le fáil agus Gaedhlig an Iarthair agus Gaedhlig Chuige Uíadh ionnta. Tá an oiread sin daoine ag foghlaim na Gaedhlig mar nua-theangain faoi láthair is go bhfuil géar-ghádlh le heochair fhoghuaithe chun na bhfuaimanna do chleachtadh. Molaim-se an iarracht atá déanta ag Tomás (T) Máille le feidhm a bhaint as an leitríú simplí i gcóir Gaedhlig an Iarthair. Dá mhéid congnamh a bhéarfad do lucht foghlumtha na Gaedhlig is amhlaidh is mó an toradh a thioctas as a gcuid saothair.

ÉAMON DE VALÉRA.

FOCAL ÓN EAGARTHOÍR.

Na dánta atá sa leabhrán so, dánta is eadh iad a bhaineann lenár ré féin. Níl ortha oiread agus aon cheann amháin a cumadh sar ar bhuail an fichmhadh aois linn, agus bhí rainnt mhaith den aois sin imthithe sar a dtáinig an suathadh mór náisiúnach is bun lena bhformhór. Na filí a chuir iad, bhí baint ag gach duine aca leis an iarracht a déineadh, agus atá á deanamh fós, chun teanga na nGaedheal do shaoradh ón mbás, agus bhí baint ag cuid aca le cogadh na saoirse, leis. Ar an adhbhar san, tá sprid ár n-aoise féin ionnta.

Dá gcuirfí an fhilíocht so i gcomparáid leis an bhfilíocht a tháinig ruinnis an bhfichmhadh aois, do tabharfí fé ndeara tréithe áirithe ionnta araon, agus, tréithe fé leith ins gach filíocht díobh. Tá buadh ag na filí a mhair san seachtmhadh aois déag agus san ochtmhadh aois déag agus san naomhadh aois déag, agus is é buadh é sin ná a bhinne agus a cheolmhaire a chomadar. Gheibhmí taitneamh i gcomhnaí as an bhfilíocht san a léigheamh ós árd: táid na fuaimanna fighte isteach 'na chéile chomh greanta san go dtraith-neann rith agus céol na bhfocal lenár gcluais. Is minic nách árd-fhilíocht iad na dánta agus na hamhráin a cumadh ón mbliain 1700 go dtí an bhliain 1900, ach tá binneas agus cruinneas cainte ionnta nách féidir a shárú, agus tá dlúth-bhaint aca le stair na tíre agus le saoghal na n-uasal agus na n-íseal. Saghlas sgátháin is eadh an fhilíocht san—sgáthán a nochfann duinn aigne na ndaoine agus stair na tíre le linn na hainmsire sin.

Tá buadh eile ag na dánta agus ag na hamhráin a cumadh lenár linn féin: ón mbliain 1900 i leith, agus is é buadh é sin ná buadh na simplíochta. Is simplí go mór iad i bhfuirm agus i bhfocalaibh ná na dánta agus na hamhráin a ceapadh ón mbliain 1700 go dtí an bhliain 1900, agus is síor, i dtaobh cuid aca ar aon

chuma, ná fuil a sárú le fáil ar mhaise meadarachta ná ar bhinneas ceól na bhfocal. Tá mórán eile dhíobh gan amhras agus gan slacht ná maise ná binneas ná cruinneas ag baint leo, agus nách ar a leas i dtaobh labhairt na Gaedhilge a chuirfidis éinne a léighfadh iad.

Tá sa chnósach bhéag so samplaí den fhilocht is fearr a cumadh ó thosach na haoise seo. Tá mórán saghas iarrachta ann, idir dhánta griosúithe agus caointe agus dánta gráda agus uile. Gabhann ceól breagh bríogmhár le cuid aca, agus ba mhór an chabhair do chúis na Gaedhilge na hamhráin sin bheith á gcanadh ins na sgoileanna. Chuirfadh an cleachta san na leanbhaí ar a leas i dtaobh labhairt na teangan. Do bhaineas féin féidhm as cuid aca chun na Gaedhilge do mhúineadh, agus is ar chómh-airle daoine a bhí ag foghlaim uaim a chuireas le chéile i gcóir an leabhráin seo iad, agus dánta eile i n-aon-fheacht leo.

Ní fhéadfaínn beart do ríir na comhairle sin a dhéanamh gan cead fháil. Admhúighim go dtugadh an cead san go fial agus go fommhar, agus go bhfuil mo bhuidheachas tuille ag na filí. Gura fada mhairfidh a bhfuil beo aca, agus ar dheis Dé go raibh an bheirt atá imithe uaim. Do b' ólc an mhaise dhom gan mo bhuidheachas a ghabháil leis an nDochtúir Domhnall Ó Mathúna, agus a bhfuair sé de dhúadh ag ceartú na bhfomhtha dhom.

BAILE ÁTHA CIATHI.
1927.

S. Ó.C.

NATIONAL
LIBRARY OF
IRELAND

DO'N ATHAIR PEADAR.

(ó leanbh.)

Is tu do sgríobh dúinn Séadna, a shagairt léighinn, Nách tuagh thu anois san uaigh gan bhrígh ionat, Gan lúth ná neart it' ghéag. Ach ní díomhaoin Do chuiris díot do shaoghal. Níor rugais leat Aon ór : níor fhágais ór it' dhiaidh. Ach táAGAINN de chionn do shaothair ciste óir De Ghaedhlainn ghlan. Bhís ceanamhail ar leanbhabh. B'fhearr leat ná saidhbhreas mór a' tsaoghail go mbeadh A dtanga féin aca. Táimid ceanamhail Ort, leis, a shagairt dhil, a shagairt sheimh, Ar n-athair Peadar féin.

ANDRÉAS Ó CÉILEACHAIR.

DON AHIR PEADUIR.

(ó leanav.)

Is tu do shgriv dúing Shiàn' a haguirt léng,
Nách trua hu 'n'ish san ueg gan vrí unat,
Gan lúh ná neart ad' ghéag. Ach ní díovuim
Do chuiris díot do hál. Níor ruguist leat
Án ór : níor águist ór ad' ghieag. Ach tá
Aguing de chium do héilir cishdi óir
De Gháluing ghlan. V'ish ceannúil er leanuiv.
B'éar leat ná sevreas mór a tacl go méach
A deanga féin acú. Táimíd ceannúil
Ort, lesh, a haguirt ghil, a haguirt hév,
Ar n-Ahir Peaduir féin.

AYINDRIÉS Ó CÉILEACHUIR.

AN DÓRD FÉINNE.

'Sé do bheatha, a bhean ba léanmhar :
Do b'é ár gcreach do bheith i ngeíbhinn,
Do dhúthaigh bhreágh i seilbh méirleach,
'S tú díolta leis na Gallaidh.

Óró, sé do bheatha a bhaile,
Óró, sé do bheatha a bhaile,
Óró, sé do bheatha a bhaile,
Anois ar theacht an tsamhraidh.

A bhuidhe le Dia na bhfeart go bhfaiceam,
Muna mbímid beo 'na dhiaidh ach seachtmhain,
Gráinne Mhaol is míle gaisgidheach
Ag fógairt fáin ar Ghallaidh.

Óró, sé do bheatha a bhaile,
Óró, sé do bheatha a bhaile,
Óró, sé do bheatha a bhaile,
Anois ar theacht an tsamhraidh.

Tá Gráinne Mhaol ag teacht thar sáile,
'S Rianna Fáil 'na mbuidheanta ghárda,
Gaedhil féin 's ní Gaill ná Spáinnigh,
Is ruagairt ar na Gallaidh.

Óró, sé do bheatha a bhaile,
Óró, sé do bheatha a bhaile,
Óró, sé do bheatha a bhaile,
Anois ar theacht an tsamhraidh.

PADRAIG MAC PÍARRAIS.

AN DÓRD FÉINGI.

Shé do veaha, a vean ba léanvar :
Do b'é ár greach do vesh i ngéving,
Do ghéing vrea a sheilv méirleach,
'S tu díolta lesh na Galluiv.

Óró, shé do veaha availi,
Óró, shé do veaha availi,
Óró, shé do veaha availi,
Inish er heacht an táuruing.

A vy le Die na veart go vaiceam,
Muna mímid beo 'na ghieag ach shachtuin,
Gráingí Vail is míli gaisgíoch
A fóguirt fáin er Ghalluiv.

Óró, shé do veaha availi,
Óró, shé do veaha availi,
Óró, shé do veaha availi,
Inish er heacht an táuruing.

Tá Gráingí Vail a teacht har sáili,
'S Rianna Fáil 'na mínta ghárda,
Gael féin 's ní Gull ná Spáingig,
Is ruaguir er na Galluiv.

Óró, shé do veaha availi,
Óró, shé do veaha availi,
Óró, shé do veaha availi,
Inish er heacht an táuruing.

PÁDRUIG MAC PÍARUISH.

CAOINEADH CHATHAIL BHRUGHHA.

Do chuála an tásg um neóin
 Ar léithe anoir do thairig:
 "Tá gluaise uaim go deo
 An leomhan a bhíodh am' ghárda."

"Is truagh liom, a éinin óig,
 Do sgeól," adubhart le grádh dhi,
 "Cár ghuais sé uait, do stór,
 Nó an eól do thu bheith cráidhte?"

Ní dubhairt an créatúir ceo,
 Ó'n mbeoilín tinn nior tháinig
 Ach tuairisg tréithe is meoin
 An leomhain a bhíodh á gárda.

Do chuaidh an t-éan fé dheoidh
 Chun seoil fé'n spéir ináirdé.
 Do chuaidh sí tríd an neol,
 Níos mó mo shuíl nior ghrádhlaigh í.

Ach chuála fós, ó'n neol
 An ceol do bhrúigh go brách me:
 "Tá gluaise uaim go deo
 An leomhan a bhíodh am' ghárda!"

A Rí na bhfeart
 Tabhair neart is fíis don chine Ghaclaigh
 Gach ní is ceart
 Don Athardha gan time d'éileamh,
 Is i ndíol a bheart
 Ag freagairt do chun cirt na hÉireann
 Tabhair díon do Chathal,
 Freagair do san Ionad Naofa.

MICHAEL Ó MURCÚ.

CUÍNI CHATHIL VRÚ.

Do chual' an tásg um neoin
 Er leithni 'nuir do háinig:
 "Tá gluashdi uaim go deo
 An léon a víoch am' ghárda."

"Is trua lium, éinin óig,
 Do sgeól," aduart le grá ghi,
 "Cár ghluash shé uet, do stór,
 Ní an eol do hu voh cráití?"

Ní duert an créatúir ceo,
 Ó'n meóilin tinn nior háinig
 Ach tuairisc tré' is meoin
 An léoin a víoch á gárda.

Do chueg an t-éan fé gheois
 Chun shóil fé'n sbér anáirdi,
 Do chue sí tríd an neol,
 Níis mó mo húill nior ghráidg í.

Ach chuála fós ó'n neol
 An ceol do vrúig go brách mi:
 "Tá gluashdi uaim go deo
 An léon a víoch am' ghárda."

A Rí na Veart,
 Túir neart is fíis don chini Gháilúig
 Gach ní is ceart
 Don Aharga gan timi d'éileav,
 Is a díol a veart
 A freaguir do chun cirt na hÉirean
 Túir díon do Chathal,
 Freaguir do san Ionad Naífa.

MICHAEL Ó MURCÚ.

LÁ SAMHRAIDH.

Táid na héin ag déanamh ceoil—

Longnadh liom a ghleoidhte chanaid ;

'S is olc an mhaise dhom dar ndóigh

Bheith im thost 's an cór ag spreagadh.

Tá spéartha Dé gan scamall cheoidh,

Is teas na gréine ag scóladh an tailimh,

Na feidhleacáin i mbun a ngnó,

'S ní taisé, a laogh, don dreoilín teasbaigh.

Gaoth fhionmhuar anoir fé sheol

Le blas an tsáile ó bhórd na mara,

Agus bogcrónán an duilleabhair óig

Ar shiosma chóir an tsrotha á mheascadh.

Bí-se ale, a fhir léighinn is eoil,

Do shéan a chomhachta ar Cheárd na bhfaitheas ;

An radharc so chím, 's a bhfaghaim de cheol,

Do Dhia na glóire liom-sa althuigh.

ТАДИГ Ó ДОННАИДН.

LÁ SAURUIG.

Táid na hén a déanav ceoil—

Ura lium a ghleoití chanaid ;

'S is olc an vaishi ghom dar nó

Veh am' host 's an cór a spreaga.

Tá sbéartha Dé gan sgamal cheoig,

Is teas na grén' a sgóla 'n tailiv,

Na feileacáin a mun a ngnó,

'S ní taisih', a lä, don dreoilín teasbuig.

Gäh ionnar anuir fé cheol

Le blas an táiil' ó vórd na mara,

Agus bogcrónán an duillíúir óig

Er chiusma chóir an troha á veassa.

Bí-sai ale, ir léng' is eoil,

Do héan a chécht' er Cheárd na vlahas ;

An rayrc so chím, 's a vayin de cheol,

Do Gbie na glóiri lium-sa alhig.

ТАУГ Ó ДОННАИД.

AN SPRID 'S AN CHOLANN.

Chuir na Gaill fé ghlas mo cholann
 Bhain díom cead mo chos go fóill,
 Ach ní muar liom dóibh a ndícheall
 Dom ní dual bheith díleas dóibh.

Tá mo cholann seal i gearcair,
 Ach lenn sprid níl srian ná strang,
 Beag mo bhcann ar pheannaid géibheann,
 Gearr a leanfaidh réimeas Gall.
 Gearr go ngealfaidh Grian na Saoirse,
 Gearr go ngréadfaidh Gaedhla gleo,
 Tá mo chrot fé ghlas i ngéibhinn,
 Tá mo sprid san spéirinn leo.

PIARAS BÉASLAÍ.

AN SPRID 'S AN CHOLAN.

Chuir na Gull fé ghlas mo cholán,
 Vuin díom cead mo chos go fóil,
 Ach ní muar lium dóiv a nílhal,
 Dom ní dual veih díleas dóiv.

Tá mo cholán sheal a garcuir,
 Ach lenn sprid níl srian ná sraungg,
 Beog mo veaun er feannid gévean,
 Gearr a leanhig rémeas Gaul.
 Gearr go ngealhig Grian na Sírshí,
 Gearr go ngréatúig Gála gleo,
 Tá mo chrot fé ghlas i ngéving,
 Tá mo sprid sa spéiríng leo.

PIARAS BÉASLAÍ.

AN SPRID 'S AN CHOLANN.

Chuir na Gaill fé ghlas mo cholann
 Bhain díom cead mo chos go fóill,
 Ach ní muar liom dóibh a ndícheall
 Dom ní dual bheith díleas dóibh.

Tá mo cholann seal i gcarcair,
 Ach lem sprid níl srian ná strang,
 Beag mo bheann ar pheannaid géibheann,
 Gearr a leanfaidh réirneas Gall.

Gearr go ngeallfaidh Grian na Saoirse,
 Gearr go ngeadfaidh Gaedhla gleo,
 Tá mo chrot fé ghlas i ngéibhinn,
 Tá mo sprid san spéirlinn leo.

PARAS BÉASLAÍ.

AN SPRID 'S AN CHOLAN.

Chuir na Gull fé ghlas mo cholán,
 Vain díom cead mo chos go fóil,
 Ach ní muar lium dóiv a nihal,
 Dom ní dual veh díleas dóiv.

Tá mo cholán sheal a garcuir,
 Ach lem sbrid níl srian ná sraung,
 Beog mo veaun er feannid gévean,
 Gearr a leanhig réirneas Gaul.

Gearr go ngealbig Grian na Strshi,
 Gearr go ngreatuig Gála gleo,
 Tá mo chrot fé ghlas i ngéivng,
 Tá mo sbrid sa sbérling leo.

PARAS BÉASLAÍ.

AMHRÁN DÓCHAIS.

Slán go deo le brón is buaidhírt,
 Slán gan mhoill dá r gcaoine dhuairc ;
 Canam laoithe dóchais
 I dteangain bhinn na Fodla,
 'Gus seasaimis go beomhar
 Os comhair an tsoghail.
 Ó, canam, etc.

Ní bheam feasta leasg gan luadhail
 Cráidhte, cromtha, fann-lag, fuar,
 Neart is brígh na hóige
 Dár dtarac tríd a' gcomhlann,
 Is bainfid-ne an ceo so
 Do phór na dtreán.
 Ó, neart, etc.

Clanna Gaedheal fi réim gan ruaig !
 Beid siad saor is béarfáid buaidh ;
 Leanfaimd-ne an lóchrann
 Do las ár simnsir romhainn,
 Is ní heagal linn go bhfeodhfaidh
 A gcro 'nár ndéidh.
 Ó, leanfaimd-ne, etc.

OSBORN Ó HAINHIRGIN.

ÁURÁN DÓCHUISH.

Slán go deo le brón is buert,
 Slán gan vuil dá r guíni ghuerc ;
 Canam lyha dóchuish
 I deanguin ving na Fóla,
 'Gus sheasimish go beóvar
 Os cóir an tael.
 Ó, canam, etc.

Ní véam feasda leasc gan lucl,
 Cráiti, croumha, faun-lag, fuar,
 Neart is brí na hóigi
 Dár darac tríd a' gólán,
 Is bainhimd-na 'n ceo so
 Do fóir na dréan.
 Ó, neart, etc.

Clanna Gál fi réim gan rueg !
 Bed shiád sár is béarhid bua ;
 Leanhimd-na 'n lóchrann,
 Do las ár shnshar róing,
 Is ní heagal linn go veóhig
 A gcro 'nár nég.
 Ó, leanhimd, etc.

OSBORN Ó HAITIRGIN.

MEA PUELLA.

Eist lem' ghuidhe, a ainmir cháidh,
Eist, a stór, go sámh lem' ghlórtha,
Searbhfóghanta me dod' cháil,
Id' éigeandáil ag teacht i bhfóir ort.

Innis dom, a Fhodla ghrádha,
Cad is áil leat díom id' ghróthaidh?
Múin go séimh do mheon le páirt,
Ní me nár láidir rianh dá chomhladh.

Fós gan ghó tá búir id' áit:
Léan go deo ar ál na fóirne;
Neartuigh sinn chun gleo a's áir!
Beag linn bás ar son do ghloire.

LIAM S. GÓGAN.

MEA PUELLA.

Eisht lem' ghy, a ainmir chúig,
Eisht, a stór, go sáv lem' ghlórha,
Shearavónta mi dod' cháil,
Ad' éigeandáil a teacht a vóir ort.

Inish dom, a Óla ghrá,
Cad is áil leat díom ad' glnóhiv?
Múin go shév do veon le páirt,
Ní me nár láidir ryav dá chóla.

Fós gan ghó tá búir ad' áit:
Léan go deo er ál na fóirni;
Neartuig shing chun gleo is áir?
Beog linn bás er son do ghloiri.

LIAM S. GÓGAN.

BEAN TSLÉIBHE AG CAOINEADH A MIC.

Brón ar an mbás, 'sé dhubh mo chroidhe-se,
 D' fhuadúigh mo ghrádh is d'fhág me claidhte,
 Gan caraid gan compánach fá dhion mo thighe-se,
 Ach an léan so im' lár, is me ag caoineadh !

Ag gabháil an tsléibhe dhom tráhnóna
 Do labhair an éanluith liom go brónach,
 Do labhair an naosg binn 's an crotach glórach
 Ag faisnéis dom gur éag mo stórach.

Do ghlaoidh mé ort is do ghlór ní chualas,
 Do ghlaoidh mé arís is freagra ní bhtharas,
 Do phóg mé do bhéal, is, a Dhia, nárbh' fhuar é !—
 Och, is fuar í do leaba sa gcillín uaigheach.

'S a uaigh fhód-ghlas 'na bhfuil mo leanbh,
 A uaigh chaol bheag, ó's tu a leaba,
 Mo bheannacht ort, is na mílte beannacht
 Ar na fódaibh glasa atá os cionn mo pheata.

Brón ar an mbás, ní féidir é shéanadh,
 Leagann sé úr is críona le chéile,—
 'S a mhaicín mhánla, is é mo chéasadh
 Do cholainn chaomh bheith ag déanamh créatóig' !

PÁDRAIG MAC PÍARRAIS.

BEAN TLÉVI A CUINI A MIC.

Brón er a' más, shé ghuv mo chry-shi,
 D' uadúg mo ghrá is d'ág mi cuíni,
 Gan caruid gan compánach fá ghíon mo hí-shi,
 Ach an léan so am' lár, is mí a cuini.

A gváil an tlévi ghom tráhnóna
 Do louir an éanluh lium go brónach,
 Do louir an násc bíng 's an crotach glórach
 A faisnésh dom gur éag mo stórach.

Do ghlaeg mé ort is do ghlór ní chualas,
 Do ghlaeg mé írsh is freagra ní vuaras,
 Do fóg mé do véal, is, a Ghie, nárv' uar é !—
 Och, is fuar í do leaba sa gillín uegneach.

'S ueg ód-ghlas 'na vuil mo leanav,
 A ueg chäl veog, ó's tu a leaba,
 Mo veannacht ort, is na mílti beannacht
 Er na fóduiv glasa atá aish cuín mo pheata.

Brón er a' más, ní féidir é héana,
 Leagan shé úr is críon le chéil.—
 'S a vaicín vánla, ish é mo chéasa
 Do cholainn chäv voh a déanav créatóig' !

PÁDRUIG MAC PÍARRUISH.

A GHASRA BHREÁGH.

A ghasra bhreágh so 'en Tálthuil mhúair
 Ar scaipeadh scáinte ó Chlár gheal Thuamhan,
 Seadh, tógaidh gártha páirte ar luas
 Don táin fé bhúairt i n-iaithaibh Eoghain.
 Is fada sinn-ne, slógh na mbuadh,
 Ag braith ar filleadh i gcóir 's i bhluaim
 Chun galladhronga cróna an chruais
 Do chur a tuathaibh Bhriain go deo.

Dia go deo le slógh na n'iaedheal,
 Dia go deo le comhacht a lámh,
 Dia dhár seoladh i gcóir an lae
 'Mun Bhrianach cródha ar Éire bhán.

Is cuimhin linn tnáthadh ár ndúitheche glé—
 A cnaoi 's a cás 's a brughadh age béir;
 'S na buidheanta b'áille i gcumhangrach géar
 Thar sáile i gcéin gach bhain fé sheol.
 Ach gabhadh misneach i musclaídh féin!
 Is fairidh linn-ne lonnradh an lae
 'Na gaslam uile i bhíonn 's i bhfaobhar
 Ar chríochaibh Gaedheal féin m'Brianach mór!

Dia go deo, etc.

Sé deir an sáirfhear saor gan chluain;
 "Beidh deireadh lá le réim na nduairc—
 'S ní theipfid táinte tréana Thuamhan
 I mbaoghal na ruag ná i ngliadhthaibh slógh!"
 Tá an seannsmiur san laoch ar luadhail,
 Don Tacsantruip ba léir a luas,
 Is leanaimid go héag, dar Duach,
 An raon go buadhach i ndiaidh ár leoghain!

Dia go deo, etc.

ТАДНГ Ó DONNCHADHA.

A GHASARA VREA.

A ghasara vrea só en Tálthuil vuér,
 Er sgaipei sgáinti ó Chlár gheal Hían,
 Shea, tógaidh gártha páirti er luas
 Don táin fé vuert i n-iaihiv Óin.
 Is fada shing-na, sló na mua,
 A brah ar fil' a góir 's a vuem
 Chun Galaghronga cróna an chruish
 Do chur a tuahiv Vrien go deo.

Die go deo le sló na nGál,
 Die go deo le cócht a làv,
 Die ghár shóla a góir an lae
 'Mun Vriannach cróga er Éiri ván.

Is cuin ling tnáha ár n'hi glé—
 A cny 's a cás 's a brú ige béir;
 'S na bynta b'áill a gúnglach géar
 Har sáil' i gén gach bien fé cheol.
 Ach gavvuig mishneach i musgluig féin!
 Is fairig ling-na líra 'n lae
 'Na gasam jii a vún 's a vár
 Er chríochuiv Gál fé'n Mriannach mór!

Die go deo, etc.

Shé der an sáirear sár gan chluen;
 "Beg deri lá le réim na nuerc—
 'S ní hepid táinti tréana Hían
 A mál na ruag ná a ngliahiv sló!"
 Tá an seannsmiur san lách er luél,
 Don Tacsantruip ba léir a luas,
 Is leanimid go héag, dar Duach,
 An rán go buach a niég ár leóin!

Die go deo, etc.

ТАУГ Ó DONACHÚ.

TOIRBHEART NA MÁTHAR.

Maidin mheala Chásga 's eadh tháinig Séamus chugham,
An macaomh aitis áluinn, ba bhreaghtha sgeimh is

gnúis,

Gas as smior mo chnámh é,

Lacht mo mhama air thál mé,

'S is fairsinn rad mé grádlí ar mo shárfhear ceana,
ciúin.

Agus tháinig m'oidhre gléasta in éide chatha is áir,
'N-a chrios fé chlaoidhearmh, is réalta go péarlach ar a

bhrághaid,

Ba shoillscach, doimhin a réidhrosc,

Bhí meidhir 'n-a aghaidh go gléineach,

Agus faghairt i bhfeidhm 'n-a léirchorp pras, néata,
mear gan cháim.

A lámh im láimh, is len bhéal chuir a bhéal ba mhlíse
póg,

Do ráidh go mánlá béasach, gan speis i gcaoi ná i
mbrón,

"A mháthair, slán go héag leat,

Ó tá mo ghrádh dom éileamh,

'S í tnáidhte ar lár ag méilig go tréihlag tinn fé
cheó."

Ní sgarfair-se chomh hóg san liom, a stór 's a rún mo
chléibh,

Tá Banba 'n-a nóchar ag slóighte groidhfhear tréan,

Sgaipfid siad-san fóirne

Na ngallaphoc thar bóchna,

Is fan len ais go seolfair i gcomhrainn me sa chré.

TOIRIVEART NA MÁHAR.

Maidin veala Chásga shea háinig Sheamus chúm,
An macáiv aitis áluing, ba vreacha shgéiv is gnúsh,

Gas as smiur mo chnáiv é,

Lacht mo vani' er hál mé,

'S is fairshing reaid mé grá' er mo háreare ceana, ciúin.

Agus háinig m'oyiri gléasda in édi chaha is áir,
'Na chris fé chloyv, is rálta go péarlach er a vráid,

Ba hoylshlach, doying a rérosc,

Ví meir an' ayig go gléineach,

Agus fayirt i veim 'na léirchorp pras, néata, mear gan
cháim.

A láiv am láiv, as lium béal chuir a véal ba vllshi póg,
Do reáig go mánlá béasach, gan spésh a gy ná a nron,

"A vâhir, slán go héag leat,

Ó tá mo ghrá dom éleav,

'S í tnáit' er lár ig méilig go tréihlag, tinn fé cheó."

Ní sgarbir-shi ché hóg san lium, a stór 's a rún mo
chlév,

Tá Banaba 'na nóchar ig slóiti gryear tréan,

Sgaipid shiad-san fóirni

Na ngalafoc har bóchna,

Is fan lium aish go shóilhir a góruing mi sa chré.

Do thaidhbhsigh dúinn an Dé-bhean gheal, mhaordha,
mhilis, bhán,

Do shoillsigh gaeithe gréine in-a héadan illeach lán,

Radharc a súl truaghbhéalach,

Gan aighneas, cíuín 'na héisreacht,

Go deimhin bhorr truagh im aé ionnam dom Íirinn
ainnir áin.

Sgaoileas naim mo bhuchail, mo stuaire, léi chun
áir,

Do dhirigh sé ar a dhualgas go huasal, réidh gan sgáth,

Do shneadh é sa tuargain,

Ach shíolruigh laochra ón mbualadh,

Is dá ngnidheadh a réaltan d'fhuasgailt, níor bh'fhath
liom fein a bhás.

PADRAIG ÁCRAS.

Do hayivshig dúing an Dé-vean gheal, vārga, vilish,
vān,

Do hoylshig gaehi gréni 'na héadan illeach lán,

Rayrc a súl tuavéalach,

Gan ayineas, cíuín 'na heshdeacht,

Go dein vor trua am aé 'nam dom Éring aingir áin.

Sguilleas uem mo vuachuil, mo sdueri, lé chun áir,

Do ghíri shé er a ghualgas go huasal, raeg gan sgáth.

Do shneag é sa tuarguin,

Ach híolruig lächra ón muala,

Is dá ngnloch a raeltan d'uasguilt, níor v'vah lium
féin a vās.

PADRUIG ÁS.

COMHGHAIR NA LAOCH.

Treóraig ár seabhaic, a Rí na Sló,
 Fóir linn ar learg ár sinnsear dtreón,
 Léomhain ba thaca chun gníomhartha i ngleó,
 Geabham an treó, geabham an treó, mar ghnídis
 fadó.

Glóiseam i dtreasaibh an bhaoghail le géir-shearc dár
 díir,
 Tógam ár mbratach san spéir, gan géille do namhaid,
 Léonam sgata na mbéar le béimeanaibh claoidheamh,
 Leanaimís romhainn, leanaimís romhainn 'n-ár
 bhfaolchonaibh nimhe,

Treóraig, etc.

Bimís san tsiubhal abhaille arís, go tapa cruinn, ó
 pháirc an éirilig,
 Ní hiongnadh sían go caithte tláth ó gheara cnáimh le
 binib faor,
 Ní linn nách súbhach na bairfhionna aoil ag fanacht
 linn le fáiltithe 's féile,
 Is iomdha croidhe go lag ar lár, go lag ar lár, de bhara
 an áir go deireadh an tsaoghail.

Bimís san tsiubhal abhaille arís, etc.

Treóraig, etc.

PIARAS BÉASLAÍ.

CÓGHÁIR NA LÁCH.

Treóruig ár shavúic, a Rí na Sló,
 Fóir ling ar leatrag ár shinsnar dtreón,
 Léovuin ba haca chun gníorha 'ngleó,
 Geavam a treó, geavam a treó, mar nídlsh fadó.

Glósham a dreasiv an vael le géir-hearc dár díir,
 Tógam ár mbratach san sbéir, gan géili do nuíd,
 Léonam sgata na méar le béimeannúiv clyv',
 Leanamísh róing, leanamísh róing 'n-ár váichonúiv ní.
 Treóruig, etc.

Bimísh sa tíúil availi irísh, go tapa crúing, ó fáirc
 an éirilig,
 Ní húná shíng go caiti tláth ó gheara cnáv le binib fáir,
 Ní ling nách síuch na baircana íl a fanacht ling le
 fáilhi 's féil,
 Is uma cry go lag ar lár go lag ar lár, de vara 'n áir
 go deri 'n tael.

Bimísh sa tíúil availi irísh, etc.

Treóruig, etc.

PIARAS BÉASLAÍ.

BEIR NÓDHACHT IT LÍNTIBH.

Beir nódhacht it línibh, a sgríbhinn tséimh,
Do Nóra an chroidhe ghil, bhus aobhinn léi;
Ceolta ó choilltibh, as binn-phuirt éan,
As leithne gaoithe, it' shlighe di béar.

Nuair a leagfar ortsa a rosca súd,
Do chroidhe dhi osgail, go sochma súghach,
Bíodh le feiscint ionat fé rún
Mar stiúruigh cion di mo phion sa tsíubhal.

Bíodh at bharta a's at' leacain tsfos
Draoidheacht a mheallfaidh go ceart chugham í,
Comhacht a lasfaidh an searc 'na croidhe
As a sheoldfaidh feasta fé rachmas sím.

РЯДАР О НАВНРАСНАІН.

BER NÓCHT AD' LÍNTIV.

Ber nócht ad' líniv, a shgríving tēv,
Do Nóra an chry ghil, vus íving léi;
Ceolta ó chulltiv, is blng-fuirt éan,
Is leoinhi gyha, at' hli ghi béar.

Nuair a leagfar ort-sa a rosca súd,
Do chry ghi osguil, go sochma súch,
Bíoch le fshgint ionat fé rún
Mar shdíruig cinn di mo finn sa tíl.

Bíoch ad' vara is ad' leacuin tís,
Dyacht a veallig go ceart chum í,
Cécht a lasig an shearc 'na cry,
Is a cheóllig feasta fé rachmas shing.

РЯДУИР О НАВУРАСНАІН.

ABHRÁN NA BHFRIANN.

Seo dhibh, a chairde, duan Ógláigh,
 Cathreimeach, brioghnhar, ceolnhar,
 Ár dteinte cnámh go buacach táid,
 'S an spéir go min réaltógach,
 Is fonnhar faobhrach sinn chun gleo,
 'S go túnmhar glé roim thíocht do'n ló,
 Fé chíunas chaomh na hoiche ar seol :
 Seo libh, canaidh Abhrán na BhFriann.

CURRÁ.

Sinn-ne Fianna Fáil
 Atá fé gheall ag Éirinn,
 Buidhean dár sluagh
 Thar tuinn do ráinig chúghainn,
 Fé mhóid bheith saor.
 Sean-tír ár sinnsear feasta
 Ní fágfar fé'n tiorán ná fé'n tráil.
 Anocht a théam sa bheárna bhaoghail,
 Le gean ar Ghaedhil chun báis nó saoghail,
 Le guna-sgréach, fé lámhach na bpléar,
 Seo libh, canaidh Abhrán na bhFriann.

Cois bánnta réidhe, ar árdlaibh sléibhe,
 Ba bhua dhach ár sinnsear romhainn,
 Ag lámhach go tréan fé'n sár-bhrat seín
 Tá thuas sa ghaoith go seolta.
 Ba dhúthchas rianh d'ár gcine cháidh
 Gan iompáil siar ó imirt áir,
 'S ag siubhal mar iad i gcoinnibh námhad.
 Seo libh, canaidh Abhrán na bhFriann.
 CURRÁ : Sinn-ne Fianna Fáil, etc.

AVRÁN NA VIAN.

Sho ghiv, a chairdi, duan Ógláig,
 Cathreimeach, brivar, ceolvar,
 Ár dnti cnáv go buacach táid,
 'S an sbér go min réaltógach,
 Is fúnvar fárach shing chun gleo,
 'S go tinnvar glé ruin hiocht don ló,
 Fé chíunas cháv na bihi er shól :
 Sho liv, canuig Avrán na Vian.

CURRÁ.

Shing-na Fianna Fáil
 Atá fé gheall ig Éiríng,
 Byn dar slua
 Har tuing do reáinig chúng,
 Fé vóid veh sár.
 Shaun-tír ár shinsnar feasta
 Ní fágfar fé'n tiorán ná fé'n tráil.
 Anocht a héam sa veárna vael,
 Le gean er Ghael chun 'básh nú sél,
 Le guna-shgréach, fé lách na bléar :
 Sho liv, canuig Avrán na Vian.
 Cosh bánnta rá, er árdúiv shlé,
 Ba vuach ár shinsnar róvuing,
 A lách go tréan fé'n sár-vrat shén
 Tá huas sa ghuth go shólta,
 Ba ghúchas ryav dár gini cháig
 Gan úmpáil shiar ó imirt áir,
 'S a shól mar iad a guingiv nád :
 Sho liv, canuig Avrán na Vian.
 CURRÁ : Shing-na Fianna Fáil, etc.

A bhuidhean nách fann d'fhuil (Chaoidheal is Gall,
 Sin breacadh lae na saoinse,
 Tá sgeimhle 's sgannradh i gcroidhtuibh namhad,
 Roimh ranngaibh laochra ár dtíre.
 Ár dteinte is tréith gan spréach anois,
 Sin luisme ghlé san spéir anoir,
 'S an bíodhbha i raon na bpilicéar agaibh :
 Seo libh, canaigh Abhrán na bhFiann.

CURFÁ : Sinn-ne Fianna Fáil, etc.

LIAM Ó RINN.

A vyn nách faun d'uill Ghyl is Gaul,
 Shin breaca lae na sírshí,
 Tá shgíllí 's sgáir' a gryhiv náud
 Ruiv ranguiv láchra ár dtíre.
 Ár dntí is tréih gan spréach insh,
 Shin luishní ghlé san sbér anuir,
 'S an bfova a rán na bléar aguiv :
 Sho liv, canuig Avrán na Vian.

CURFÁ : Sing-na Fianna Fáil, etc.

LIAM Ó RINN.

SLÁINTE 'N UASAIL FHOGHANTA.

Sláinte un uasail fhoghanta,
 Sláinte an uasail fhoghanta,
 Sláinte an uasail fhoghanta,
 'S go mairidh sé céad nú dhó.
 Go mairidh sé céad nú dhó.
 Gan mhairg gan athrú cló.
 Sláinte an uasail fhoghanta,
 Sláinte an uasail fhoghanta,
 Sláinte an uasail fhoghanta,
 Is nár fheicidh sé gruáim go deo.

AN T-ATHAIR PEAVAIR Ó I.AOGLAIRF.

SLÁINTE AN UASIL ÓNTA.

Sláinte an uasil ónta,
 Sláinti an uasil ónta,
 Sláinti an uasil ónta,
 'S go mairi shé ciád nú ghó,
 Go mairi shé ciád nú ghó,
 Gan vairig gan ahavú cló.
 Sláinti an uasil ónta,
 Sláinti an uasil ónta,
 Sláinti an uasil ónta,
 'S nár íci shé gruem go deo.

AN T-AHIR PEADUIR Ó LAIRI.

NÓTAÍ AGUS FOCLÓIR.

I. AN DÓRÚ FÉIRSE.—Ath-insint é seo a dhein Pádraig Mac Piarais, beannacht Dé le n-a-nam, ar amhrán atá ar Gaedhealaibh Chiarraí. Tá an sean-amhrán, idir cheol agus focail, le fáil sa leabhar úd "Ar gCeol Féinig" a chuir an Athair Pádraig Breathnach le chéile. *dóir*, glór; 'Sé do *hactha*, Dé bheatha-sa, fáille rí; *leamhar*, brónach; *crach*, mí-ádh, mille, brón; *gébhin*, nasc, ceangal, daoirse; *dúthairg*, tír; *saibh*, greim; *meirteach*, ropaire, gadaidhe, namhad; *a bhuidhe le Dia*, buidheachas le Dia; *leair*, comhacht; *gaisgidheach*, laoch; *fégar*, bagairt; *fáin*, ruaig; *buidhean*, rang, gasra; *ruagar*, sgaip.

II. CAOINSEADH CHATHAID BHRUGHA.—*lasc*, tuairisc; *uicín*, tráthnóna; *leithne*, mhn-ghaoth; *ghaist*, imithe; *leomhan*, laoch; *sgedi*, sgeal; *ghluais*, imig; *an eol do*, an bhfuil a fhios aige; *cráidh*, buadharta; *tréithe*, matheasai; *meon*, aigne; *fé dheoidh*, fé dheire; *chun stóil*, chun siúil; *neof*, sganall; *ghreddhaidh*, thug grádh dho; *bhrúigh*, chrádh; *leair*, comhacht; *eine Chaehealach*, muintir na hÉireann; *ahardha*, tír dhúthchais; *time*, cagla; *cagla*, *cilleonh*, iarraidh; *beair*, gníomh; *círt na hÉireann*, dualgas na hÉ.: *áton*, fuithin.

III. LA SAMURADH.—*a ghléidh*, a dheise; *spreagadh*, cantain; *scéadh*, losgadh; *feidhleadh*, butterfies; *feashúigh*, fuintí; *fomhuar*, go glan, fuar; *fé sheol*, go láidir; *bogróidh*, gleo deas ciúin; *dúilleabhar*, dúilleoga; *siosna*, cogrnach; *d mhacasgadh*, an bogróidh agus an siosna measguithe ar a chéile; *ade*, ar leathaoibh; *a fhir leigheam* is eol, fear árdleigheanta; *do shéan*, nár admhuigh, *Céird na bhf.*, an Cruithneoir; *a bhfaghain*, an méid go hár a gheibhim; *athuigh*, gabh buidheachas le Dia.

IV. AN SPRID 'S AN CHOLAINN.—*fé ghlas*, i gearrair. i bpríosun; *cead mo chos*, mo shaonsc; *dom ní duat*, ní ceart dom do réir dúthchais; *seal*, tamall; *deain*, meas; *peannaid*, pianta; *gébheann*, nasc, ceangal; *réimias*, comhacht; *gréad-faidh*, buailidh; *croí*, corp; *spéirinn*, comhann, cath.

V. AMHRÁN DÓCHAIS.—"Mór Chiuana" an fonn a ghabhann leis an amhrán so. Tá sé le fáil a nduilleog a chuir Vincint Ó Brien le chéile agus an ceol gléasa aige i gcóir chóiracha; *buidhert*, trioblóid; *duaire*, brónach; *canam*, canaimis; *leathie*, amhrán; *bhean*, bheimid; *leasc gan tuadh*, lag gan fuinneamh; *croimhe*, gan dóchas; *brígh*, fuinneamh; *comhann*, cath; *poir*, clann; *reim*, comhacht; *bearfaid* *buidh*, beidh an bhuidh aca; *leohram*, solas; *ní neagal éim*, ní gadh eagla bheith ortuim; *foohyaidh*, meathaigh; *croí*, síol, clann; *déidh*, diaidh.

VI. MEA PUELLA.—*ainneir, cailin, maighdean; sámh, cúin, taitneamhach; scorbhoghanda, seirbhíseach; cáil, clu, círeandaíl, dian-ghrádh; fóir, gabhair, congnamh; Fódhla, Páre; is ar leat, is mian leat; séimh, mín, cíin; mron, toll, mian; comhadh, comhlionadh; gan ghá gan bhraig; díre, daoine Kartha, droch-mhínte; leon, brón; áil na fóirne, clam na n'iall; ár, cath, cogadh.*

VII. BEAS TSEÍMNE AG CAOLNEADU A MÍC.—*d'fhuadnigh, do sgíob leis do ghoid; claididh, traochta; maeis, a snipe; croach, a curlew; ag faisnéis, ag imnsint; ióg, tuair bás; cillín, roilig théag; sámadh, dal maidh; míndia, cíun, símh; clacaidh, crádh; creadhóg, etc.*

VIII. A CASRA BHEÁGH.—“Vive Ia,” no “Charles Dingoos,” an t-ona a rhabhann leis an amhrán bhíoghmhar seo; *gavra, rang, buidhean, dream; talfhair, Dál Glais; scáite, curtha ar fáil; éir, comhac an Cháir; gáirha, rhaoidhte; ar luas, go meir; féin, dream; i n-athairbh léoghairn, i nduibhthib na Mumhan; gulladhronga, an dream gallda; crín, buidhe-llhonn; cruas, ainnm ó'n bhfeacal cruaidh; Brian, Brian Bóramhe; ímhádh, bheith cailte, traochta; mair, bheith ag dul i luige; béir, eachtrannag; ceimhangrach, gear, cruadh-chás; gabhadh, glacadh; fairidh, bididh ag faire; ionnradh, soilse; caslan, casfainid; i bhfóm 's i bhfadhar, doagh-fear; graiseach dhúthachtach; críoch, tír; sáirfhear, doagh-fear; chaitir, cealg; ríim, comhacht; duarc, brón; glíadh, gleo, cogadh; seannstior, neart; ar luadhair, ag borradh; Sacairtuip, tréad na n-álachon; raon, sílghie.*

IX. TOIRNEART NA MÚTNA.—*mála, breagh; macraonh, fear óg; sgrímh, crú; gnúis, aghaidh; laim ma mhama, bainne cích; thal, thug do; rad me, chaitheas; canna, cás geim de múniceal; reidhras, sáil ghlan; meidhir, pléisúir; géineadh, follusach; seghair, fuinneamh; gan chéim, gan locht; réidh, duibhairt; speis, suim; dom, áitiamh, ag glaothach orm; índidhe, caithe; meirilig, topairt; tréidhag, ana-lag; sgarfáir, imeort; nóchar, cumann, cille; greidhgear, fear láidir; fóirne, dreamanna, bhillecanta; thar lachna, thar fairsge; leim ais, am' aice; scolfáir, cuirir; i geomhráim, in a coffin; laidhshígh, teaspáinadh; an Dé-bhean, Éire; shoilísígh, las; líteach, geal; in ae tonnin, instigh ionnann; díre, noibhin; sgaodhas waím, sgádh, gan caula; síneadh, marbhniughadh; naurgáim, cath, sgaras leis; áhrígh, thug aghaidh, bróm; ándagas, ceat; gan combhann; shálvruigh, d'fhás; buadhach, cogadh; dá nguidleadh, dá ndéineadh; a réillean d'fhuasgaíl, Éire do sbaogadh; níre bh'fuadh líom, níre bh'óle hom.*

X. OIMHNEAIR NA LAOIR.—Aistrúchán é seo a dhein Piaras Macaslaí ar an dán bhreagh úd ón gcéol-dhráma *Faust* a channann, é gléasta i gcóir córacha sgoile agus córacha eile, agus ní deacair na focail Gaethilge do chur leis an gcéol, *seodhac, laochra; bíre, cabhair; learg, sílghie, bóthar; comhair, laochra; laora,*

cabhair; gleo, troid; geabhán, geabhaimis; ghníds, dheiníds; gléasán, gluaisimis; i díreasáidh, i rangannaibh; géir-shaorc, dian-ghrádh; légam, tógráim; bráach, brat; leonam, leonaimis, fortuighimis; sgada na mbéir, an namhad; béimeanna, bhúill; faolcáona nímhe, laochra díograiséacha; éirleach, ár, cogadh; lídh, lag; bánd fadóir, claidhmínte geara; súbhach, áthasach; bairfíonma aoi, cailíní deasa; fánaich, fanamhairt; féile, geim, an fhocail fal, laghach; ar lár, mairbh; de bhara an áir, mar gheall ar an áir.

XI. BEIR NÓDHAIRT TR LINTÍN.—*nódhac, sgcála; bhús, ainmir fháistíneach den fíocail is. Ní deitítear anois é. bhús aoidhinn, a thaidhbh; binn-ríimí, cóil bhinn; leoidhne, geoth bhog mhín; rosea, suile; sofhma, caoin, cíin; saghach, áthasach, meidhreach; síuvruigh, threoirigh; cíon, grádh; searc, grádh; rachmas, maoin, saidhbheas.*

XII.—*Avnrkan' na vnr'ann.*—Aistrúchán é seo a dhein Liam Ó Ríim ar “A Soldier's Song.” Tá an ceol ag gearc cíime, agus níre dheacair na focail Gaethilge do mhúineadh don phobal. *díam, dán, amhrán; callvimeach, spríd an chatha ann; buacach, go breágh mór; réaldógach, réaltanna ag taithe-neamh; fóimthar, fóim oráim; faoyach, dúil agáim; gleo, cogadh; fé gheall, fé mbóid; buidhean, dream; míim, fairsge; réimig, tháim; írdi, síglabhach; ítham, théigimíd; gan, grádh; gúna-sgréach, gúna maisín; léimhach, caitheamh; pílar, pílar; buadhach, an bairbh aca; séan, sonas; go seúlla, go láidir; dáthakas, nádúr; cíim, daoine; cáidh, glan, cródha; tom-páil star, teithe; sgeimhle 's sganradh, árd-eagla ar íad; írdh, lag, ag dul i n-eag; spikach, bliure ar lasadh; míne ghlé, solas breágh; bíodhda, namhad; ríom, sílghie.*

XIII.—*Do'n Atnair Peadar.*—An dán beag so atá i mbroilach an leabhraim seo tá sé an-oiriúnach mar adhbhar athrúisoir-eachta i gcóir leantail. Do bhain an t-Áthair Aindreas Ó Céileachair feidhm as meadracht na ndeich síoláí agus an dán so á cheirpadh aige. Caintte Shimpil atá ann; ní focail cruaidh ann.

XIV.—*Sláinte an Uasail Fhoghanta.*—Sin iarracht a dhein an t-Áthair Peadar ar Ghaedhlig a chur ar “He's a Jolly Good Fellow.” Is deise go mór é ná an Béarla; *uasal, duine uasal; foghanta, go maith; maing, brón; áhrí cío, an lagachar a thagann le haois; gnuaim, brón. Más ag móladh ban atáthar, is féidir “Sláinte na huaisle foghanta agus gear abhrú eile is gádh a dhéanamh. Más ag móladh beirte do níos mó ná san atáthar, is féidir “Sláinte na n-uasail bhfoghanta” a rádh agus gear abharr eile mar an gcéadna.*

CALCÁIN DEAM SAOR?

Calcáin deam faoi?

Calcáin deam faoi?

Calcáin deam faoi, ón faoi?

Calcáin deam faoi,

faoi, faoi, faoi,

O calcáin deam faoi ar faoi.

Ní deamto ná faoi,

Ní deamto ná faoi,

Ní deamto ná faoi, ón faoi,

Ní deamto ná faoi,

Go n-áicneocáin fínn féin

Foi pór agus píeáin

Is go bcompeáin le deile i Sceam

Conat' in féin,

Conat' in féin,

Ar n-áicneocáin Sár roao?

Le ceasáin in péibí

Beic' Sár oppóat' So vein

Fíle puat' AS in oao

Oo ghuat' oia chéil ar faoi.

Domat' in féin

CAHIN VEAM SÁR

Cahin veam sár,

Cahin veam sár?

Cahin veam sár ón nasó?

Cahin veam sár?

Már chelúza' éin,

Amúh leán sbé'—

O cahin veam sár ar fad.

Ní vemidna sár,

Ní vemidna sár,

Ní vemidna sár ón nasó,

Ní vemidna sár,

Go n-ainmón shing' féin,

Fíle pór agus píeáin,

Is go ghuat'am le chéil a gearr.

Conas is féil,

Conas is féil,

Ar n-ainm' féin gan sdad?

Le reagas' is oéil

Vén' gan an nobal go léir,

Is le fuah agus dáid

Do ghuat' dá chéil ar fad.

Conas is féil,

Conas is féil,

Ar n-áicneocáin Sár roao?